

надання безоплатної правової допомоги тим, хто її потребує. Окрім захисту прав і свобод громадян, юридичні клініки створюють умови для належної практики для студентів та відкривають абсолютно нові можливості і нові сфери роботи для юристів, які раніше були недоступні. Робота в юридичній клініці в умовах воєнного стану дозволяє студентам з вищою юридичною освітою більш глибоко та ґрунтовно вивчати законодавчі новели та вникати в суть інших правових документів.[5]

1. Наливайко Л.Р., Орлова О.О. Юридична клініка практика: становлення, сучасний стан та перспективи розвитку; матеріали Всеукраїнського науково-практичної конференції. Дніпро : ДДУВС; 2022. 208 с.

2. Proceedings of the XVIII International Scientific and Practical Conference «Developing an understanding of the specificities and functions of scientific language». Zurich, Switzerland; 2023. 64 p. URL : <https://intersci.eu/wp-content/uploads/2023/04/Developing-an-understanding-of-the-specificities-and-functions-of-scientific-language.pdf#page=25>

3. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. Відомості Верховної Ради України.1875-IV. Ст. 59.

4. Коваленко О.О., Головань Т.Г., Ждан М.Д. Виклики правничої професії в умовах воєнного стану: матеріали круглого столу до Дня юриста. Харків. 2022. 158 с.

5. Діяльність юридичної клініки в умовах воєнного стану. 2022. URL : <https://jrn1.nau.edu.ua/index.php/UV/article/download/16892/24215>

ЛАВРЕНКО Дар'я Олександрівна
викладач кафедри
загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
м.Дніпро, Україна.

ДІЯЛЬНІСТЬ ЮРИДИЧНИХ КЛІНІК НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

Клінічна юридична освіта акцентує увагу не на теоретичних здобутках юридичної науки, як на реально функціонуюче право. Навіть, із точки зору чистоти наукового експерименту фундаментальні наукові дослідження у правовій галузі не можуть бути відірваними від емпіричної бази, ізастосування певних математичних моделей, даних соціологічних досліджень, врахування соціокультурних аспектів поведінки людини. Зрозуміло, що академічний стиль викладання мало уваги звертає на ці аспекти юридичної професії, тому за рамками традиційного стилю викладання залишаються багато важливих нюансів, із якими стикаються юристи у повсякденному житті.

Метою клінічної юридичної освіти є набуття студентами практичних навиків у виявленні юридичних фактів та їх формалізації у вигляді

процесуальних доказів, складанні юридичних документів, наданні юридичних консультацій клієнтам шляхом їхнього консультування та вчинення певних юридично значимих дій на їхню користь на безоплатній основі. Разом з тим, не всі юридичні клініки практикують надання юридичної допомоги клієнтам, а акцентують увагу на симуляційних, імітаційних формах набуття студентами практичних навиків юриста. Більшість юридичних клінік в Україні виконують двоєдину функцію – навчають студентів практичним навикам юриста та надають безоплатну (*pro bono*) юридичну допомогу соціально вразливим верствам населення. Тому важливим для клінічної освіти є здобуття навиків практичної діяльності, які б дозволяли студентам визначати фактичну основу юридичної справи, здійснювати правовий аналіз законодавства та судової практики, формулювати правову позицію у справі, володіти навиками представництва у судах, органах державної влади і місцевого самоврядування тощо.

Продивившись статистику, можемо зазначити, що в Україні існує лише близько 20 юридичних клінік, із значна частина яких знаходиться в Києві. У свою чергу, в Європі та США цифри значно вищі, а рівень обізнаності населення не можна порівняти з українським. Сьогодні юридичні клініки існують у всьому світі. Вони часто виконують різні завдання і мають суттєві відмінності та характеристики.

Відрізняється і структура юридичних клінік. Деякі створені в університеті і на його базі, інші працюють окремо. Майже більшість юридичних клінік у світі зараз працюють на базі вищого навчального закладу.

Більшість дослідників визначають юридичну клініку як утворення у формі навчально-практичного центру, вона створюється та діє на базі вищого навчального закладу (III та IV рівнів акредитації, що готує спеціалістів за напрямками «Правознавство», «Правоохоронна діяльність»), із ініціативою ВНЗ або громадської організації у спільній діяльності з ВНЗ, до складу якої входять викладачі та студенти старших курсів (3-5 років навчання), метою яких є проведення наукових досліджень та навчально-методична діяльність щодо розширення правової свідомості та вдосконалення механізмів здобуття студентами юридичних навичок правоохоронної діяльності під час підготовки та правозахисної та правопросвітницької діяльності для соціально вразливих, незахищених верств населення, шляхом створення механізму навчально-практичної роботи. Студентів-юристів, ізалучених до діяльності центру за окресленими напрямками [1, с. 10].

Юридична клініка здійснює освітні (поєднання теорії та практики, розвиток різноманітних навичок: професійне спілкування, консультування, написання документів тощо), соціальні (задоволення потреб суспільства в правовій інформації та послугах, підвищення професійної відповідальності спеціаліста), науково-дослідницькі, благодійні (безоплатна правова допомога) та інші функції [3, с. 70]. Переживши пандемію, COVID -19 ми

можемо зазначити, що в умовах загрози життю та здоров'ю населення уряди переважної більшості європейських країн запровадили карантин, обмежили свободу пересування та запровадили ряд інших заходів. Україна не стала винятком, і Кабінет Міністрів 11 березня 2020 року постановою № 211 «Про запобігання поширенню коронавірусу COVID-19» запровадив карантин по всій території України [4], а 25 березня 2020 року був запроваджений надзвичайний режим [5]. В умовах пандемії COVID-19 юридичні клініки зіткнулися з новими загрозами, насамперед через карантин. Зокрема, юридичні клініки, як і інші структурні підрозділи вищих навчальних закладів, опинилися в ситуації, коли стало неможливо здійснювати традиційну діяльність у звичному режимі і їх довелося трансформувати з урахуванням сучасних реалій.

Наступним таким доволі складним етапом роботи юридичних клінік постає воєнний стан сучасної України. Загарбницька війна дає свої корективи в життя суспільства. Безоплатної правової допомоги потребують різні верстви населення, такі як : ВПО, військо службовці, мало захищенні верстви населення, громадяни які постраждали в ході військових дій і тд. Безумовно, в умовах сьогодення більшість громадян потребують саме безоплатної правової допомоги. І до цих категорій громадян відносяться вразливі верстви населення та малозабезпечені особи. В мирний час суттєву безоплатну правову допомогу таким особам надавали у всеукраїнських громадських організаціях, об'єднаннях адвокатів та юридичних клініках, які функціонують при закладах вищої освіти. Також юридичні клініки здійснюють правопросвітницьку діяльність, що допомагає громадянам у разі виникнення правових проблем відстоювати свої права, володіти знаннями щодо захисту своїх прав і свобод, а також мати уявлення про особливості державної допомоги та соціальні послуги для громадян. Відповідно до Закону України «Про соціальні послуги» вразливими групами населення є особи/ сім'ї, які мають найвищий ризик потрапляння у складні життєві обставини через вплив несприятливих зовнішніх та/або внутрішніх чинників. А малозабезпеченими визнано осіб, середньомісячний сукупний дохід яких за один квартал, який перевищує місяць, що є попереднім до місяця звернення за наданням соціальних послуг, не перевищує двох прожиткових мінімумів для відповідної категорії громадян [6].

Отже, серед чинників, які зумовлюють складні життєві обставини, ізаконодавець виділяє такі: безробіття, інвалідність, похилий вік, бездомність, втрата пам'яті чи рухової активності, малозабезпеченість, тяжкі або невиліковні хвороби, розлади у поведінці дітей через розлучення батьків, жорстоке поводження з дитиною, психічні розлади, ухилення від виконання батьківських прав, домашнє насильство, шкода, ізавдана стихійними лихами, пожежею, бойовими діями, тимчасовою окупацією та ін. Важливим кроком для таких категорій населення є розроблення та впровадження державних цільових програм, які мають на меті покращити якість життя громадян та

залучити до такої допомоги громадські та благодійні об'єднання, які сприятимуть подоланню особами складних життєвих обставин.

1. Мережа юридичних клінік України: ретроспективи та перспективи. Київ, 2006. 296 с.
2. Єлов В. А., Молібог С. І., Павленко Д. Г. Юридична клініка: Навчальний посібник. Київ : Школяр, 2004. 315 с.
3. Бігун В. С. Юридична професія та освіта. Досвід США у порівняльній перспективі. Київ : Юстініан, 2006. 272 с.
4. Про запобігання поширенню на території України коронавірусу COVID-19: Постанова КМУ від 11 березня 2020 р. № 211. URL : <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zapobigannya-poshim110320rennyu-nateritoriyi-ukrayini-koronavirusu-covid-19>
5. Про переведення єдиної державної системи цивільного захисту у режим надзвичайної ситуації: Розпорядження КМУ від 25 березня 2020 р. № 338-р. URL : <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-perevedennyayedinoyi-derzhavnoyi-sistemi-civilnogo-zahistu-u-rezhim-nadzvichajnoyisituaciyi-338250320>
6. Чернега А. «Фенікс» – високий стандарт клінічної освіти. *Юридичний вісник України*. 15-21 листопада 2008 року. № 46(698). С. 10.

ЛЕЩЕНКО Анна Сергіївна
здобувачка вищої освіти
Навчально-наукового інституту
права та інноваційної освіти
Науковий керівник –
ст. викладач Шиян А.Г.
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ДІЯЛЬНІСТЬ ЗАХИСНИКА ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

Поняття захисника в кримінальному провадженні дано у ст. 45 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України). Нею визначається, що захисником є адвокат, який здійснює захист підозрюваного, особи, стосовно якої зібрано достатньо доказів для повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, але не повідомлено про підозру у зв'язку з її смертю, обвинуваченого, ізасудженого, виправданого, особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, а також особи, стосовно якої передбачається розгляд питання про видачу іноземній державі (екстрадицію) [1].

Дослідниця Балацька О.Р. у своїй роботі поняття захисника подає у більш вузькому значенні, вказуючи, що «Захисник-адвокат – це учасник кримінального провадження, який спеціально уповноважений відстоювати